

Náhradná rodinná starostlivosť



Bratislava, máj 2015

UPOZORNENIE:

ÚDAJE UVEDENÉ V TEXTE SÚ INFORMAČNÉHO CHARAKTERU. ZHODA VŠETKÝCH OSOBNÝCH ÚDAJOV JE ČISTO NÁHODNÁ.

Náhradná rodinná starostlivosť

V prípade ak sa rodičia z rôznych príčin o svoje dieťa nestarajú, musí sa nájsť pre dieťa iné vhodné prostredie, kde bude vyrastať.

Z tohto dôvodu existuje v právnom poriadku inštitút náhradnej rodinnej starostlivosti. Pod pojmom náhradná rodinná starostlivosť rozumieme tri formy tejto starostlivosti, a to náhradnú osobnú starostlivosť, pestúnsku starostlivosť a ústavnú starostlivosť. Každá z týchto foriem je iná, nielen čo sa týka právnej úpravy, ale najmä účelu a vždy je na rozhodnutí súdu pre ktorú formu náhradnej rodinnej starostlivosti sa rozhodne. Prvoradým hľadiskom pri rozhodovaní súdu musí byť vždy záujem dieťaťa.

Jedine súd môže rozhodnúť o zverení dieťaťa do jednej z foriem náhradnej rodinnej starostlivosti.

Náhradná osobná starostlivosť

Ide o najvhodnejšiu formu náhradnej starostlivosti, nakoľko zákon uprednostňuje pri výbere vhodnej osoby najmä príbuzného maloletého dieťaťa. Osobou, ktorej je maloleté dieťa rozhodnutím súdu zverené do osobnej starostlivosti je najčastejšie starý rodič dieťaťa, ale aj plnoletý súrodenec maloletého či súrodenci rodičov. Nie je však pravidlom, aby sa súd vždy rozhodoval len medzi príbuznými dieťaťa, súd môže dieťa zveriť do náhradnej osobnej starostlivosti aj inej osobe ako príbuznému.

Osoba, ktorá žiada o zverenie dieťaťa do náhradnej osobnej starostlivosti musí spĺňať určité predpoklady:

- Vždy ide o fyzickú osobu, ktorá musí mať trvalý pobyt na území Slovenskej republiky.
- Musí mať spôsobilosť na právne úkony v plnom rozsahu, tzn. že musí mať osemnásť rokov a jej spôsobilosť na právne úkony nesmie byť obmedzená.
- Musí mať dobré osobné predpoklady, najmä zdravotné, osobnostné a morálne.
- Spôsob života záujemcu a osôb, ktoré s ním žijú v domácnosti musí zaručovať, že náhradná osobná starostlivosť bude vykonávaná v záujme dieťaťa.

Dieťa môže byť zverené do náhradnej osobnej starostlivosti osamelej osobe, jednému z manželov alebo obom manželom. V prípade zverenie dieťaťa do starostlivosti len jednému z manželov je potrebný súhlas druhého manžela. Tento súhlas nie je potrebný iba v prípade, ak manželia nežijú spolu v domácnosti, ak druhý manžel nemá

spôsobilosť na právne úkony v plnom rozsahu alebo ak zadováženie súhlasu je spojené s ťažko prekonateľnou prekážkou (napr. ak je manžel dlhodobo nezvestný alebo je dôvodný predpoklad že už nežije).

Práva a povinnosti náhradných rodičov k dieťaťu sú vymedzené zákonom. Osoba, ktorej bolo maloleté dieťa zverené do náhradnej osobnej starostlivosti, je povinná vykonávať osobnú starostlivosť o maloleté dieťa v rovnakom rozsahu, v akom ju vykonávajú rodičia. Právo zastupovať maloleté dieťa a spravovať jeho majetok má iba v bežných veciach. Súd je povinný však vymedziť tieto práva a povinnosti aj v rozhodnutí o zverení maloletého dieťaťa do náhradnej osobnej starostlivosti.

Skutoční rodičia nestrácajú právo stýkať sa so svojim dieťaťom, aj keď momentálne nezabezpečujú jeho osobnú starostlivosť. Rozhodnutím súdu o zverení dieťaťa do náhradnej osobnej starostlivosti nezaničí povinnosť rodičov prispievať na potreby svojho dieťaťa formou výživného.

Náhradná osobná starostlivosť zaniká:

- a) dosiahnutím plnoletosti dieťaťa,
- b) smrťou maloletého dieťaťa,
- c) smrťou osoby, ktorej bolo maloleté dieťa zverené do náhradnej osobnej starostlivosti,
- d) právoplatným rozhodnutím súdu o zániku dôvodu, pre ktorý bolo maloleté dieťa zverené do náhradnej osobnej starostlivosti,
- e) právoplatným rozhodnutím súdu o zrušení náhradnej osobnej starostlivosti,
- f) rozvodom manželov, ktorým bolo maloleté dieťa zverené do spoločnej náhradnej osobnej starostlivosti.

V prípade ak dôvody, pre ktoré bola náhradná osobná starostlivosť nariadená stále pretrvávajú, avšak už ju nemôže vykonávať osoba, ktorej bolo dieťa zverené, súd je povinný nájsť iné riešenie pre dieťaťa, o ktoré nie je postarané.

Pestúnska starostlivosť

Ak rodičia nezabezpečujú alebo nemôžu zabezpečiť osobnú starostlivosť o maloleté dieťa a ak je to potrebné v záujme maloletého dieťaťa, súd môže rozhodnúť o jeho zverení do pestúnskej starostlivosti fyzickej osoby, ktorá má záujem stať sa pestúnom a spĺňa zákonom ustanovené predpoklady. Takúto osobu nazývame pestún.

Výkon pestúnskej starostlivosti je dobrovoľný, v žiadnom prípade nemožno osobu nútiť, aby sa starala o cudzie dieťa keď sama nechce. V prvom rade je preto potrebný súhlas pestúna zo zverení dieťaťa. Okrem toho však táto osoba musí spĺňať aj ďalšie predpoklady. V prvom rade musí ísť o fyzický osobu.

Ďalej záujemca o pestúnsku starostlivosť musí spĺňať nasledujúce predpoklady.

- musí mať trvalý pobyt na území Slovenskej republiky,
- musí mať spôsobilosť na právne úkony v plnom rozsahu,
- musí mať osobné predpoklady, najmä zdravotné, osobnostné a morálne,
- musí spôsobom svojho života a života osôb, ktoré s ním žijú v domácnosti zaručovať, že bude pestúnsku starostlivosť vykonávať v záujme maloletého dieťaťa,
- musí byť zapísaný v zozname žiadateľov o pestúnsku starostlivosť, ktorý vedie orgán sociálnoprávnej ochrany detí.

Súd tiež skúma či je v záujme konkrétneho dieťaťa, aby bolo zverené do pestúnskej starostlivosti konkrétnemu pestúnovi. Súd pri tomto skúmaní prihliada najmä na primeranosť vekového rozdielu, na povahové vlastnosti dieťaťa a pestúna, na zlučiteľnosť ich zdravotného vzťahu.

Dieťa môže byť zverené do pestúnskej starostlivosti osamelej osobe, jednému z manželov a do spoločnej pestúnskej starostlivosti manželov. V prípade zverenie dieťaťa do starostlivosti len jednému z manželov je potrebný súhlas druhého manžela, ktorý musí byť daný písomne.

Rovnako ako náhradný rodič pri náhradnej osobnej starostlivosti aj pestún má právo a zároveň povinnosť:

- a) vykonávať osobnú starostlivosť o maloleté dieťa v rovnakom rozsahu ako rodičia dieťaťa
- b) zastupovať maloleté dieťa v bežných veciach
- c) spravovať majetok maloletého v bežných veciach

V iných ako bežných veciach zastupuje maloletého a spravuje jeho majetok zákonný zástupca dieťaťa, ktorým môže byť rodič alebo poručník.

Počas výkonu pestúnskej starostlivosti rodičia maloletého dieťaťa majú právo stýkať sa s maloletým dieťaťom, ktoré bolo zverené do pestúnskej starostlivosti. Ak sa s pestúnom nedohodnú o výkone tohto práva, rozhodne na návrh niektorého z rodičov alebo pestúna súd. Súd tiež pri rozhodovaní o zverení maloletého dieťaťa do pestúnskej starostlivosti určí rodičom rozsah ich vyživovacej povinnosti a súčasne im uloží povinnosť, aby výživné poukazovali orgánu sociálnoprávnej ochrany detí.

Pestúnska starostlivosť zaniká:

- a) dosiahnutím plnoletosti dieťaťa
- b) smrťou maloletého dieťaťa
- c) smrťou pestúna
- d) umiestnením maloletého dieťaťa do ochranej výchovy alebo nástupom do výkonu trestu odňatia slobody

e) právoplatným rozhodnutím súdu o zrušení pestúnskej starostlivosti

f) rozvodom manželov, ktorým bolo maloleté dieťa zverené do spoločnej pestúnskej starostlivosti

Súd zruší pestúnsku starostlivosť len z vážnych dôvodov, najmä ak pestún zanedbáva starostlivosť o maloleté dieťa alebo porušuje svoje povinnosti. Súd vždy zruší pestúnsku starostlivosť, ak o to požiada pestún. Ak jeden z manželov, ktorým bolo maloleté dieťa zverené do pestúnskej starostlivosti, zomrie, stáva sa pestúnom pozostalý manžel.

Ak s tým pestún a maloleté dieťa zverené do pestúnskej starostlivosti súhlasia, súd môže z dôležitých dôvodov predĺžiť pestúnsku starostlivosť až na jeden rok po dosiahnutí plnoletosti.

V takomto prípade pestúnskej starostlivosti zaniká uplynutím 19. roku veku dieťaťa, viac ju súd predlžovať nemôže.

Ústavná starostlivosť

Ústavná starostlivosť, je tretou formou náhradnej rodinnej starostlivosti. V tomto prípade sú maloleté deti umiestnené v detskom domove alebo u profesionálnych rodičov. Súd nariaďuje ústavnú starostlivosť len v nevyhnutnom prípade, a to keď:

- výchova maloletého dieťaťa je vážne ohrozená
- výchova maloletého dieťaťa je vážne narušená a iné výchovné opatrenia nevedli k náprave
- rodičia nemôžu zabezpečiť osobnú starostlivosť o maloleté dieťa z iných vážnych dôvodov a maloleté dieťa nemožno zveriť do náhradnej osobnej starostlivosti alebo do pestúnskej starostlivosti

Za vážne ohrozenie alebo vážne narušenie výchovy maloletého dieťaťa sa však nepovažujú nedostatočné bytové pomery alebo majetkové pomery rodičov maloletého dieťaťa.

Súd v rozhodnutí, ktorým nariaďuje ústavnú starostlivosť, musí presne označiť zariadenie, do ktorého má byť dieťa umiestnené. Pri rozhodovaní o nariadení ústavnej starostlivosti súd vždy prihliadne na záujem maloletého dieťaťa, najmä na citové väzby maloletého dieťaťa k súrodencom. Rodičia sú povinný počas obdobia, keď je dieťa umiestnené v ústavnej starostlivosti platiť výživné na dieťa.

Z dôležitých dôvodov môže súd predĺžiť ústavnú starostlivosť až na jeden rok po dosiahnutí plnoletosti.

Ak súd nariadil ústavnú starostlivosť z dôvodov, ktoré sú na strane rodičov, v rozhodnutí zároveň určí rodičom dieťaťa primeranú lehotu na úpravu ich rodinných a sociálnych pomerov tak, aby mohli osobne vykonávať starostlivosť o maloleté dieťa. Ak rodičia úpravu svojich rodinných a sociálnych pomerov v určenej lehote zabezpečia, súd ústavnú starostlivosť zruší. V opačnom prípade súd dieťa zverí do náhradnej

osobnej starostlivosti alebo pestúnskej starostlivosti.

Súd zruší ústavnú starostlivosť najmä vtedy, ak maloleté dieťa možno zveriť do náhradnej osobnej starostlivosti alebo do pestúnskej starostlivosti alebo ak zanikli dôvody, pre ktoré bola nariadená.

Ústavná starostlivosť tiež končí:

- Dosiahnutím plnoletosti dieťaťa, pokiaľ súd z dôležitých dôvodov nepredĺži ústavnú starostlivosť až na jeden rok po dosiahnutí plnoletosti.
- Smrťou dieťaťa.
- Zrušením ústavnej starostlivosti právoplatným rozhodnutím súdu, ak odpadli dôvody, pre ktoré bola nariadená.
- Právoplatným rozhodnutím súdu o zverení dieťaťa do náhradnej osobnej starostlivosti alebo pestúnskej starostlivosti alebo právoplatným rozhodnutím o osvojení dieťaťa.

VZOR

Návrh na zverenie maloletého dieťaťa do náhradnej osobnej starostlivosti

Okresný súd Prešov

Grešova 3

080 42 Prešov

Navrhovateľka: Mária Hrašková, rod. Hricová

Sabinovská 45

080 01 Prešov

dát. nar.: 25. 06. 1964

štátna občianka SR

Maloletý: Juraj Jakab

Sabinovská 45

080 01 Prešov

dát. nar.: 14. 03. 2007

štátny občan SR

Rodičia maloletého: Eva Jakabová rod. Hrašková

Sabinovská 45

080 01 Prešov

dát. nar.: 08. 11. 1988

štátna občianka SR

Milan Jakab

Bratislavská 17

901 01 Malacky

dát. nar.: 31. 07. 1985

štátny občan SR

Návrh na zverenie maloletého dieťaťa do náhradnej osobnej starostlivosti a určenie výživného

(V zmysle ustanovenia § 4 ods. 1 písm. a) zákona č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov je konanie iniciované týmto návrhom oslobodené od súdneho poplatku.)

I.

Rodičia maloletého Juraja uzatvorili manželstvo dňa 26. 02. 2005 a po uzatvorení manželstva bývali v spoločnej domácnosti v dome otca maloletého na Bratislavskej ulici v Malackách. Z tohto manželstva pochádza maloletý Juraj, ktorý sa narodil dňa 14. 03. 2007.

Manželstvo rodičov maloletého bolo rozsudkom Okresného súdu Malacky sp. zn. 1C/123/2008 zo dňa 14. 09. 2009 rozvedené. Týmto rozsudkom bol maloletý Juraj

zverený do osobnej starostlivosti matky a otec bol zviazaný na výživu maloletého Juraja platiť sumu 125 € mesačne do rúk matky maloletého Juraja.

Po rozvode manželstva sa matka maloletého spolu s maloletým Jurajom odsťahovala späť k svojej matke (navrhovateľke) do Prešova.

Začiatkom roka 2010 matka maloletého Juraja odišla do Spolkovej republiky Nemecko, kde podľa vedomostí navrhovateľky do dnešného dňa pracuje ako ošetrovateľka dlhodobo chorých osôb.

Dôkaz:

- Rodný list maloletého Juraja Jakaba;
- Sobášny list rodičov maloletého Juraja Jakaba;
- Rozsudok Okresného súdu Malacky sp. zn. 1C/123/2008 zo dňa 14. 09. 2009;

II.

Otec maloletého Juraja od rozvodu manželstva s matkou maloletého dlhodobo neprejavuje žiadny záujem o maloletého Juraja, s maloletým sa nestýka a ani neprejavil žiadnu snahu o kontaktovanie svojho syna. Vyživovaciu povinnosť voči maloletému Jurajovi si otec plní riadne a včas, pričom výživné pravidelne poukazuje na účet matky maloletého, ku ktorému má navrhovateľka dispozičné právo.

Od septembra roku 2011 matka maloletého Juraja nebola svojho syna navštíviť a kontakt s maloletým udržiava len telefonicky alebo prostredníctvom internetu. Koncom roka 2011 matka maloletého Juraja oznámila navrhovateľke, že sa už do Slovenskej republiky nevráti, že v Nemecku si našla novú známosť a chce si tam založiť rodinu. Vzhľadom na svoju novú známosť v Nemecku a keďže maloletý Juraj začal v školskom roku 2013/2014 navštevovať prvý ročník základnej školy, tak matka maloletého má záujem, aby maloletý Juraj aj naďalej vyrastal v Slovenskej republike. Matka maloletého pravidelne poukazuje na svoj účet v SR sumu 150 € mesačne na úhradu nákladov spojených s výchovou maloletého.

Ako už bolo uvedené, navrhovateľka má k účtu matky maloletého Juraja dispozičné právo a finančné prostriedky, ktoré na tento účet poukazujú rodičia maloletého, navrhovateľka používa na pokrytie nákladov spojených s výchovou maloletého.

III.

Maloletý Juraj sa od odchodu svojej matky do zahraničia nachádza v starostlivosti navrhovateľky, ktorá je jeho starou matkou. Keďže však ani u jedného z rodičov maloletého Juraja nie sú vytvorené podmienky pre jeho riadnu výchovu a maloletý sa dlhodobo nachádza v starostlivosti navrhovateľky, tak navrhovateľka má záujem aj naďalej sa o maloletého starať a zabezpečiť pre neho riadnu výchovu.

Navrhovateľka je od roku 2001 vdovou a žije sama v rodinnom dome na Sabinovskej ulici v Prešove, ktorého je výlučnou vlastníčkou. Navrhovateľka je zamestnaná ako vedúca školskej jedálne na ZŠ Levočská v Prešove.

Vzhľadom na skutočnosť, že otec o maloletého Juraja nejaví žiadny záujem, matka maloletého sa nachádza dlhodobo v zahraničí a vzhľadom na skutočnosť, že maloletý

Juraj nemá žiadnych ďalších príbuzných, tak navrhovateľka má za to, že zverenie maloletého Juraja do jej osobnej starostlivosti bude v najlepšom záujme maloletého. Navrhovateľka má ďalej za to, že zverením maloletého Juraja do jej osobnej starostlivosti budú vytvorené najlepšie podmienky pre jeho ďalší vývoj a výchovu. Z uvedených dôvodov navrhovateľka navrhuje, aby maloletý Juraj bol rozhodnutím konajúceho súdu zverený do jej osobnej starostlivosti.

Z vyššie uvedených dôvodov a v záujme zabezpečenia riadneho uspokojovania potrieb maloletého Juraja navrhovateľka zároveň navrhuje, aby konajúci rozhodol o tom, že výživné na maloletého Juraja, ktoré poukazuje otec maloletého na účet matky maloletého, bolo v nezmenenej výške poukazované do rúk navrhovateľky. Taktiež navrhovateľka navrhuje, aby matka maloletého Juraja bola rozhodnutím konajúceho súdu zaviazaná prispievať na výživu maloletého sumou 150 € mesačne tak isto do rúk navrhovateľky.

Dôkaz:

- Úmrtný list manžela navrhovateľky
- LV č. 1234, k. ú. Prešov – sever
- Výsluch navrhovateľky

IV.

Na základe uvedených skutočností navrhovateľka navrhuje, aby Okresný súd Prešov po vykonanom dokazovaní vydal nasledujúci

r o z s u d o k:

- I. **Maloletý Juraj Jakab, nar. 14. 03. 2007, sa zveruje do osobnej starostlivosti navrhovateľky.**
- II. **Otec maloletého je povinný prispievať na výživu maloletého Juraja Jakaba mesačne sumou vo výške 125 € (slovom: jednostodvadsaťpäť eur) vopred, ktorá je splatná k 10. dňu v mesiaci, do rúk navrhovateľky.**
- III. **Matka maloletého je povinná prispievať na výživu maloletého Juraja Jakaba mesačne sumou vo výške 150 € (slovom: jednostopäťdesiat eur) vopred, ktorá je splatná k 10. dňu v mesiaci, do rúk navrhovateľky.**

Prešov 01. 07. 2014

Mária Hrašková

Zdroj:
platné právne predpisy Slovenskej republiky
zák. č. 36/2005 Z. z. Zákon o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov,
internet: www.epi.sk, www.najpravo.sk